

Nr 53

Regeringens proposition om produktionen av jäst;

beslutad den 27 februari 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

G. E. STRÄNG

Propositionens huvudsakliga innehåll

För att säkerställa vår framtida försörjning med jäst föreslås – i anslutning till att produktionen övertas av ett särskilt konsortium som representerar konsumentkooperationen, jordbrukskooperationen, bagerierna och Statsföretag AB – en höjning av tullen på pressjäst. Samtidigt framläggs förslag om finansieringen av det statliga engagemang i jästtillverkningen.

**Förslag till
Lag om ändring i tulltaxan (1971:920)**

Härigenom föreskrives att tulltaxenr 21.06 tulltaxan (1971:920) skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

21.06 Naturlig jäst	21.06 Naturlig jäst
(aktiv eller inaktiv);	(aktiv eller inaktiv);
beredda bakpulver:	beredda bakpulver:
A. beredda bakpulver 7,5 %	A. beredda bakpulver 7,5 %
B. andra slag 15 %	B. pressjäst, även granulerad, 100 kg 60:-
	C. andra slag 15 %

Denna lag träder i kraft den 1 maj 1975.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1975-02-27

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Sträng, Johansson, Holmqvist, Aspling, Lundkvist, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Carlsson, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Zachrisson, Leijon

Föredragande: statsrådet Sträng

Proposition om produktionen av jäst**Inledning**

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 januari 1973 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet särskilda sakkunniga¹ med uppdrag att utreda alternativa möjligheter för den framtida försörjningen med bagerijäst. Utredningen tillkom sedan Pribo AB – vars dotterföretag Svenska Jästfabriks AB är den ende tillverkaren i Sverige – i skrivelse till jordbruksdepartementet anmält att man överväger att lägga ner sin produktion. I utredningsdirektiven framhölls att behovet av jäst från försörjningsberedskapssynpunkt särskilt skulle beaktas. Utgångspunkten var att vi i ett avspärrningsläge skall vara helt självförsörjande med jäst.

Under utredningens gång bildades ett konsortium, med Statsföretag AB, Kvarn och Bageri AB Juvel, Kungsörnen AB och Sveriges bageriförbund som parter, i avsikt att tillverka jästprodukter och för framtiden tillgodose behovet av jäst inom landet. Konsortiet förutsatte att erforderliga stödåtgärder skulle vidtas från statsmakternas sida.

De sakkunniga antog namnet Jästutredningen och avlämnade i september 1974 ett betänkande, Den framtida försörjningen med jäst (Ds Jo 1974:9), med förslag till stödåtgärder för jästfabrikationen. Förslagen bygger på att tillverkningen övertas av nyssnämnda konsortium och innebär att tullarna på jäst höjs väsentligt. Jästutredningens betänkande har överlämnats till finansdepartementet för handläggning.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av generaltullstyrelsen, kommerskollegium, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, statens jordbruksnämnd, statens livsmedelsverk, konsumentverket, statens industriverk, Sveriges bageriförbund, Sveriges grossistförbund, Kooperativa förbundet, Sveriges industriförbund, Sveriges kemiska industrikontor, Svenska livsmedelsarbetareförbundet samt Lantbrukarnas riksförbund. Kommers-

¹ F. d. generaldirektören Bertil Olsson, direktören Ivar Bull-Simonsen och numera generaldirektören Bo Hedström.

kollegium har bifogat yttranden från Stockholms handelskammare, Handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare. Skrivelser i frågan har dessutom inkommit till finansdepartementet från Pågens familjebageri AB, KåKå AB, Kvarn och Bageri AB Juvel samt från Jästfabriken OY Lahden Polttimo AB i Finland.

Utredningen

Två typer av bagerijäst förekommer i handeln, nämligen vanlig pressjäst och torrjäst. Pressjästen består av jästsvampar som har uppodlats under tillförsel av melassvört och saluförs vanligen i pressade gulgrå block. Torrjästen, som erhålls genom torkning av pressjäst, har ännu ej vunnit nämnvärt insteg på den svenska marknaden.

Produktion av pressjäst bedrivs numera endast av ett företag, Svenska Jästfabriks AB (Jästbolaget). Fram till april 1973 då bolaget lade ner driften vid en anläggning i Mölndal, motsvarade produktionen i stort sett det inhemska konsumtionsbehovet, som uppgår till omkring 15 000 ton per år. Efter nedläggningen av fabriken i Mölndal produceras pressjäst nu endast i bolagets anläggning i Rotebro. Denna produktion uppgår till ca 9 000 ton jäst per år. Antalet anställda är ca 110.

Utredningens beräkningar visar att en optimal lönsamhet för jästtillverkning uppnås först vid en produktionsvolym som överstiger 30 000 ton per år. Skillnaden i utbyte mellan 9 000 och 15 000 ton är betydande.

Den nuvarande produktionsanläggningen behöver rustas upp, samtidigt som en betydande nyinvestering är nödvändig om produktionsvolymen skall ökas till 15 000 ton per år. De gjorda beräkningarna visar att drygt 28 milj. kr. erfordras härför.

Under 1960-talet förekom endast en obetydlig import av jäst. Sedan år 1969 importeras emellertid ökande kvantiteter pressjäst, huvudsakligen från Finland. Åren 1972 och 1973 uppgick denna import till omkring 500 ton per år. För att ersätta det produktionsbortfall om ca 5 700 ton per år som nedläggandet av fabriken i Mölndal inneburit importerar Jästbolaget sedan i april 1973 pressjäst från Danmark enligt ett tidsbegränsat avtal.

År 1965 började torrjäst för bakningsändamål försäljas i den svenska livsmedelshandeln. Torrjästen har en större jäskraft än den konventionella pressjästen och är lagringsbeständig vid kyltemperatur. Den tillverkas inte i Sverige och importen, huvudsakligen från Nederländerna, uppgår till ca 60 ton per år.

Det svenska importskyddet för såväl pressjäst som torrjäst utgörs av en värdetull på 15 %. Denna tull, som för pressjäst f. n. motsvarar ungefär 18 öre för kilogram, är inte bunden i GATT. Jäst ingår inte i Sveriges avtal med EG, vilket innebär att möjlighet föreligger att ändra tullen mot EG-länderna. Motsvarande gäller beträffande pressjäst vid införsel från EFTA-länderna. Däremot har Sverige bundit sig för tullfrihet för torrjäst

vid import från EFTA-länderna. Tullen för torrjäst från Danmark och Storbritannien utgör f. n. 9 % och trappas successivt upp till den gemensamma EG-tullen på 15 %, som uppnås den 1 juli 1977.

Huvudråvaran för tillverkning av jäst är melass. Införselavgiften för melass varierar. Avgift utgår inte f. n. Jästbolaget erlägger då avgift uttas en något reducerad avgift.

Utredningen har studerat alternativa möjligheter för att trygga den framtida självförsörjningen med bagerijäst i ett avspärrningsläge. Ett av dessa alternativ innebär att försörjningen uteslutande baseras på beredskapslagrad torrjäst. Enligt ett annat alternativ hålls en produktionsanläggning i reserv vilken i kombination med en beredskapslagring av torrjäst kan täcka behoven i ett avspärrningsläge. En reservanläggning – som enligt utredningens mening lämpligen bör anknyta till ett bryggeri – anses utgöra det gynnsammaste beredskapsalternativet för ett läge då ingen produktion förekommer inom landet. Jämfört med ett läge med en produktion av 15 000 ton pressjäst och en viss beredskapslagring av torrjäst, innebär sistnämnda alternativ merutgifter om ca 11,25 milj. kr. i investeringskostnader och 1,9–2,5 milj. kr. i årliga kostnader. Utredningens slutsats är att en nedläggning av den enda återstående fabriken för bagerijäst skulle innebära en betydande försvagning av vår försörjningsberedskap med jäst. Detta skulle också vara ett sämre alternativ än en inhemsk tillverkning, kombinerad med beredskapslagring och förberedelser för en krisproduktion. Hänsyn har härvid även tagits till att ett betydande osäkerhetsmoment föreligger vid uppförandet av en reservanläggning i en kristid.

Det tidigare nämnda konsortiet har ingått ett preliminärt avtal om förvärv av Svenska Jästfabriks AB. Konsortiets engagemang bygger på vissa förutsättningar. Dessa innefattar att ett gränsskydd införs som är så avvägt att det av parterna uppställda lönsamhetskravet kan upprätthållas och att införselavgiften för melass som används vid jästframställningen nedsätts eller avskaffas helt och hållet. Statsföretag AB är berett att medverka i konsortiet inom ramen för det i propositionen om Statsföretags bildande (prop. 1969:21) redovisade offertsystemet. Detta innebär att staten beviljar företaget ett amorteringsfritt lån motsvarande dess andel i den aktuella köpeskillingen. Det förutsätts att lånet förknippas med villkoret att ränta skall utgå endast i samma mån som Statsföretag erhåller utdelning på sina aktier.

Utredningen har tagit avtalets bestämmelser under övervägande och funnit det rimligt att däri angivna villkor beaktas. Utredningen föreslår därför att sådana åtgärder vidtas som skapar erforderliga förutsättningar för att en inhemsk jästproduktion skall kunna bedrivas i fortsättningen. Förslaget innebär att tullen på bagerijäst höjs till 1 kr. för kilogram för pressjäst och 3 kr. för torrjäst. Tullhöjningarna föreslås träda i kraft den 1 maj 1975. Utredningen föreslår vidare att införselavgiften för melass, som används som råvara vid tillverkning av bagerijäst, slopas, att Statsföretag AB beviljas ett amorteringsfritt lån av staten om högst 8,25 milj. kr. att användas för

aktieteckning i det konsortium som bildats samt att Jästbolagets dispens att släppa ut avloppsvatten i Käppalaförbundets reningsverk förlängs till utgången av år 1977.

En höjning av tullarna är enligt utredningen motiverad med hänsyn till att importkonkurrensen kan komma att öka. Risk föreligger nämligen för att utländska tillverkare med överkapacitet kan basera sitt pris på den svenska marknaden enbart på de rörliga tillverkningskostnaderna. En förstärkning av tullskyddet bedöms vara en verksam åtgärd när det gäller att förhindra konkurrerande import, förutsatt att skyddet sätts tillräckligt högt. Då det gäller pressjäst skulle en tullhöjning enligt utredningens uppfattning inte medföra några större komplikationer mot bakgrund av våra internationella åtaganden. Däremot skulle en tullhöjning på torrjäst kräva förhandlingar inom EFTA för att tull skall kunna tas ut även mot konventionens medlemsländer. Med hänsyn till risken för en ökad importkonkurrens, bl. a. beroende på låga produktionskostnader i utlandet för marginalkvantiteter, föreslår utredningen dock att tullarna omfattar all import av såväl pressjäst som torrjäst. Utredningen har vidare ansett det vara angeläget att värdetullen omvandlas till vikt tull, eftersom den svenska jästtillverkningen i första hand har behov av ett skydd mot lågprisimport. Då det gäller tullens höjd har utredningen ansett det naturligt att denna anpassas till den nivå, som tillämpas i de neutrala EFTA-länderna Schweiz och Österrike, vilka också för sin försörjningsberedskap är i behov av ett relativt högt tullskydd för att skydda den inhemska industrin. Tullen för pressjäst är i Schweiz omkring 1 kr. för kilogram och i Österrike 70 öre för kilogram.

Utredningen konstaterar att en höjning av tullskyddet till den föreslagna nivån skulle innebära en kraftig förstärkning av jästindustrins manufaktureringsskydd, som därmed skulle komma att klart överstiga genomsnittet för industrin som helhet. Försörjningsberedskapsskäl anses emellertid kunna motivera en särbehandling. En höjning av tullskyddet behöver inte heller medföra en motsvarande höjning av konsumentpriserna. Enligt utredningen bör skyddet inte utnyttjas mer än vad som är oundgängligen nödvändigt.

Remissyttrandena

Jästutredningens förslag att åtgärder vidtas för att säkerställa en fortsatt jästproduktion i Sverige stöds av remissinstanserna. Olika meningar har dock framförts beträffande vilka åtgärder som bör vidtas. I första hand gäller detta frågan om tullskydd.

Statens livsmedelsverk, konsumentverket, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, Kooperativa förbundet, Svenska livsmedelsarbetareförbundet och Lantbrukarnas riksförbund stöder utredningens förslag. Även statens jordbruksnämnd tillstyrker förslagen utom vad beträffar tullen på torrjäst mot EFTA-länderna. Generaltullstyrelsen, kommerskollegium, statens industriverk, Sveriges industriförbund, Sveriges kemiska industrikontor och Sveriges

grossistförbund anser att andra stödåtgärder än tullhöjningar bör ifrågakomma.

Statens jordbruksnämnd stöder i allt väsentligt utredningens förslag till åtgärder för att bevara en inhemsk produktion av jäst. Nämnden avstyrker dock att man redan nu inför en tull på torrjäst mot EFTA-länderna. En sådan åtgärd skulle inte ligga i linje med den hittillsvarande svenska inställningen då det gäller handeln med industriellt bearbetade livsmedelsprodukter inom EFTA.

Kooperativa förbundet erinrar om att konsumentkooperationen i många olika sammanhang principiellt motsatt sig tullskydd. Förbundet, som genom Kvarn och Bageri AB Juvel deltar i det konsortium som avser att förvärva Jästbolaget, har dock ansett sig kunna tillstyrka en tull på 1 kr. för kilogram för pressjäst och 3 kr. för torrjäst, åtminstone under inledningsskedet. Det betonas att jäst är av stor betydelse för landets försörjningsberedskap och att det är angeläget att från början skydda det nystartade konsortiets verksamhet, inte minst med hänsyn till de betydande investeringar som är nödvändiga. Förbundet uttrycker i sammanhanget också vissa farhågor för en dumpingimport. Tullen bör kunna korrigeras vid lämplig tidpunkt om det visar sig att skyddet blivit onödigt högt. Konsortiets sammansättning bedöms vara en garanti för att produktionen kommer att bedrivas så effektivt som möjligt.

Kommerskollegiet ansluter sig till uppfattningen att en nedläggning av den enda nu återstående fabriken för jästtillverkning skulle betyda en avsevärd försvagning av försörjningsberedskapen och att åtgärder om erforderligt bör vidtas för att upprätthålla en sådan tillverkning. Kollegiet avstyrker emellertid utredningens förslag till tullhöjningar. Utlandskonkurrensens utveckling tyder inte på något behov av en tullskyddsförstärkning. Den nu förekommande importen från Danmark utgör uppenbarligen ingen konkurrens till den svenska tillverkningen. Visserligen kan det inte uteslutas att lägen kan uppkomma då importkonkurrensen blir besvärande. Kollegiet anser det dock tveksamt att för sådana fall skapa ett bestående tullskydd med den nu föreslagna höjden. En tull om 1 kr. för kilogram för pressjäst, som innebär att manufaktureringsskyddet höjs från knappt 20 till 80 å 90 %, bedöms vara helt prohibitiv och innebär ett avsteg från den hittillsvarande svenska tullpolitiken. Ett högt tullskydd kan vidare enligt kollegiets uppfattning leda till att nödvändiga rationaliseringar eftersätts och att produktutvecklingen inte ges det utrymme som krävs. Förslaget innebär också ett avsteg från den principiella inställning till tullar som skydd för beredskapsviktig industri som intagits både av 1952 års tulltaxekommitté och av försörjningsberedskapsutredningen. Dessa utredningar anvisade i stället andra metoder för att garantera upprätthållandet av en inhemsk produktion, bl. a. ett statligt engagemang i branschen eller en direkt subventionering. Kollegiet anser i övrigt att det inte föreligger några möjligheter att med stöd av EFTA-konventionen i dess nuvarande lydelse införa en tull mot EFTA-länderna

på torrjäst. Det anses också vara mycket osäkert om enighet kan uppnås att ändra konventionen, då det inte visats att någon påtaglig risk föreligger för besvärande importkonkurrens från EFTA-länderna. Enligt kollegiets mening bör andra åtgärder än tullhöjningar i första hand ifrågakomma till stöd för industrin.

Även *statens industriverk* betonar att tullhöjningar bör vidtas endast om det finns mycket starka skäl. Behovet av en prohibitiv tull kan dock ej bedömas med utgångspunkt från de fakta som utredningen redovisar. Verket anser för sin del att konkurrenssituationen i dagsläget ej är sådan att den gör det nödvändigt att höja tullen på bagerijäst. Import av pressjäst torde endast kunna ske från länder som har en brödkultur som liknar den svenska. Dessutom bedöms import av pressjäst från länder på den europeiska kontinenten i det närmaste utesluten med hänsyn till de långa transportavstånden.

Det anses tillräckligt att importen till Sverige av jäst noggrant följs och att ingrepp sker först om situationen påkallar det. Om en sådan lösning inte anses fylla förutsättningarna för konsortiets engagemang bör övervägas om en fortsatt produktion på nuvarande nivå kombinerad med lagring inte skulle kunna vara acceptabel från försörjningsberedskapssynpunkt. Om man väljer en högre självförsörjningsgrad bör andra åtgärder än tullhöjningar övervägas, t. ex. avskrivningslån.

Utredningens förslag innebär enligt *Sveriges industriförbund* ett klart avsteg från den hittillsvarande inställningen till tullar som skydd för beredskapsviktig industri. Förslaget ligger inte heller i linje med traditionell svensk tullpolitik och medför en uppenbar risk för att man med hjälp av ett prohibitivt tullskydd får en icke rationell jästproduktion inom landet. Förbundet förordar därför att den nuvarande tullen bibehålls och att det ytterligare stöd som erfordras ges i form av en direkt statlig subvention. Om ett tullskydd för jästfabrikationen ändå bedöms nödvändigt bör tullen för pressjäst inte sättas högre än till 70 öre för kilogram, och efter ca fem år bör den kunna reduceras till en nivå av 35 à 40 öre för kilogram. Industriförbundet avråder bestämt från en ändring av nuvarande tullförhållanden för torrjäst, eftersom detta kan leda till komplikationer inom EFTA, *Sveriges kemiska industrikontor* ansluter sig till industriförbundets uppfattning beträffande förslaget om tull på pressjäst och torrjäst.

Sveriges grossistförbund stöder utredningens uppfattning i fråga om behovet att trygga försörjningen med jäst under en avspärrning. Förbundet tar emellertid av principiella skäl bestämt avstånd från en åtgärd som innebär att man redan i fredstid skyddar industrin med ett så högt manufaktureringsskydd att all import i realiteten blir omöjlig. Utredningen har enligt förbundet inte tillräckligt beaktat den prishöjning som förslaget kan medföra för konsumenterna. Bl. a. bör den nuvarande importen framgent få tillfälle att fortsätta, om än med en viss begränsning. Man framhåller även att det hittills knappast ansetts förenligt med svensk handelspolitik att införa tullar av

en sådan höjd att de helt förhindrar en s. k. dumpingimport. Andra medel bör tillgripas för att motverka skadliga effekter av en sådan import. En lösning förordas som innebär att en helt ny fabrik byggs upp med en kapacitet på ca 10 000 ton per år.

I skrivelser till industridepartementet den 11 november 1974 och den 5 februari 1975 har Statsföretag AB och AB Kabi, som är helägt dotterbolag till Statsföretag, lämnat en redogörelse för sitt engagemang i det ovan beskrivna jästkonsortiet. Konsortiet bestod ursprungligen av Statsföretag AB, Kvarn och Bageri AB Juvel, Kungsörnen AB och Sveriges bageriförbund. Efter beslut av Statsföretags och Kabis styrelser har Kabi inträtt i Statsföretags ställe i konsortiet. Kabi kommer att fullgöra Statsföretags engagemang enligt det preliminära köpeavtal som konsortiet träffat om förvärv av samtliga aktier i Svenska Jästfabriks AB för en köpeskilling av 33 milj. kr. Statsföretag AB har anmält att bolagets medverkan i konsortiet ej kan motiveras av affärsmässiga överväganden eller av avnämarentressen hos företag inom gruppen, vilket är fallet beträffande övriga konsortiedlemmar. Kabi anholder därför att bolaget beviljas ett amorteringsfritt lån om högst 8,25 milj. kr. för förvärv av en fjärdedel av Jästbolagets aktiekapital. Kabi föreslår att lånet förknippas med villkor att ränta på lånet endast skall utgå i den mån som Kabi får utdelning eller ränta för sitt engagemang i bolaget och att räntesatsen skall överstiga Sveriges riksbanks allmänna diskonto med högst 2 procentenheter.

Enligt det avtal som har träffats mellan delägarna i konsortiet skall förvärvet av aktierna i Jästbolaget finansieras på så sätt att varje part tillskjuter 1 milj. kr. för förvärv av aktier i ett bolag, som kommer att genomföra köpet av Jästbolaget. Det nämnda bolaget blir moderbolag till Jästbolaget och skall svara för marknadsföringen av jästprodukterna. Utöver aktiekapitalet skall varje part lämna ett lån till moderbolaget på 7,25 milj. kr., eller eventuellt ställa borgen så att detta bolag skall kunna upplåna motsvarande belopp. Aktiekapitalet om 4 milj. kr. och lånet om totalt 29 milj. kr. utgör köpeskilling för aktierna i Jästbolaget.

Lånet från konsortiet till bolaget skall löpa med en årlig ränta som överstiger Sveriges riksbanks allmänna diskonto med minst 4 procentenheter. En delägare kan inte genom majoritetsbeslut åläggas att delta i finansieringen utöver vad som här angivits.

Föredraganden

Den nu föreliggande utredningen om den framtida försörjningen med jäst har föranletts av att den ende svenske tillverkaren överväger att upphöra med produktionen innevarande år. I enlighet med direktiven har utgångspunkten för övervägandena varit att vi skall vara självförsörjande med jäst i ett avspärrningsläge. Utredningen har närmare prövat skilda alternativ för en sådan försörjning, bl. a. olika former av lagring av torrjäst i kom-

bination med en produktionsanläggning som hålls i reserv. Man har dock kommit fram till att en nedläggning av den nuvarande jästfabriken skulle innebära en betydande försvagning av vår försörjningsberedskap och medföra betydande lagringskostnader. Utredningen förordar att ett nybildat konsortium bestående av Statsföretag AB, Kvarn och Bageri AB Juvel, Kungsörnen AB och Sveriges bageriförbund övertar tillverkningen och tillgodoser landets hela behov av jäst. Detta förutsätter emellertid enligt utredningens bedömning att tullskyddet höjs väsentligt. Förslaget innebär att den nuvarande värdetullen på 15 % ersätts med viktull som uppgår till 1 kr. för kilogram för pressjäst och 3 kr. för torrjäst. Den nuvarande tullfriheten för torrjäst mot EFTA-länderna skulle därmed upphöra. Tullhöjningarna föreslås träda i kraft den 1 maj 1975. I anslutning härtill förordas att återbetalning medges för hela införselavgiften för melass som används som råvara för tillverkningen av bagerijäst.

De remissinstanser som hörts stöder utredningens förslag att åtgärder vidtas för att säkerställa en fortsatt produktion av jäst inom landet. Flertalet är dock skeptiska till en tullhöjning av den storleksordning som utredningen föreslår och avstyrker i varje fall införandet av en tull på torrjäst mot EFTA-länderna.

Bagerijästen är självfallet av stor betydelse för folkförsörjningen. En nedläggning av den enda nu återstående fabriken för tillverkning av jäst skulle innebära ökade risker för vår försörjning på detta betydelsefulla område och kräva särskilda åtgärder för ett avspärrningsläge. En lagring i kombination med förberedelser för en krisproduktion ger enligt min mening inte en tillfredsställande garanti för försörjningen. En omfattande beredskapslagring är dessutom förknippad med mycket betydande kostnader. I likhet med utredningen och remissinstanserna anser jag därför att åtgärder bör vidtas för att säkerställa en fortsatt produktion av jäst inom landet.

Utredningens beräkningar visar att en optimal lönsamhet för jästtillverkning uppnås först vid en produktionsvolym som överstiger 30 000 ton per år. Skillnaden i ekonomiskt utbyte mellan 9 000 och 15 000 ton är betydande. Då dessutom risken från försörjningssynpunkt är större vid en lägre produktionsvolym förordar jag att produktionen inriktas så att hela eller i det närmaste hela den inhemska konsumtionen kan täckas genom produktion inom landet. Med hänsyn till ägarkonsortiets sammansättning torde detta inte medföra några olägenheter för konsumenterna.

För att en jästtillverkning om högst 15 000 ton skall bli lönsam erfordras särskilda stödåtgärder. I likhet med utredningen finner jag att dessa bör ges i form av ett ökat tullskydd. I fråga om pressjäst föreligger inte några handelspolitiska bindningar på tullområdet. Den av utredningen föreslagna tullen om 1 kr. för kilogram ger emellertid ett nettotullskydd som markant avviker från den svenska tullnivån för andra varor och har bedömts vara helt prohibitiv. Otvivelaktigt måste dock en viss höjning av tullen vidtas. Jag finner det nämligen rimligt att särskilt beakta risken för störningar av

den relativt begränsade svenska tillverkningen genom lågprisimport och förordar därför en tull på pressjäst, även granulerad, om 60 öre för kilogram. Om det – sedan produktionen ökats – visar sig att detta tullskydd inte är riktigt avvägt får frågan omprövas. I detta sammanhang vill jag erinra om att regeringen på vissa villkor har möjlighet att dels snabbt ingripa med särskild tull och i efterhand underställa frågan riksdagens prövning, dels ingripa med antidumpingtullar. I likhet med flera remissinstanser finner jag dock att tull på torrjäst inte bör införas mot EFTA-länderna och att en tullhöjning mot andra länder inte heller bör vidtas. Importutvecklingen för såväl pressjäst som torrjäst bör bevakas för att åtgärder skall kunna vidtas om detta blir nödvändigt för att skydda den svenska tillverkningen av pressjäst.

Jag förordar efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet att införselavgift inte uttas för melass som används för jästtillverkning. Det ankommer på regeringen att besluta om sådan avgiftsbefrielse.

När det sedan gäller Statsföretags deltagande i det nybildade konsortiet innebär den träffade överenskommelsen enligt min mening en god lösning. Jag förordar därför efter samråd med chefen för industridepartementet att staten lämnar AB Kabi det lån om 8,25 milj. kr. som förutsatts i konsortieavtalet. För lånet skall Kabi för 1 milj. kr. förvärva en fjärdedel av aktiekapitalet i det tidigare beskrivna moderbolaget. Vidare skall Kabi i sin tur lämna ett lån på 7,25 milj. kr. till detta moderbolag. Lånet till Kabi bör löpa under den tid Kabi innehar aktierna och så länge lånet från Kabi löper. En skälig ränta bör fastställas för lånet till Kabi. Dock bör räntan inte överstiga vad Kabi själv erhåller i form av utdelning på aktier och ränta på utlämnat lån. Villkoren för lånet överensstämmer med de principer som har angivits i propositionen angående bildandet av ett statligt förvaltningsbolag (prop. 1969:121, SU 1969:168, rskr 1969:381), enligt vilka Statsföretag AB eller bolag ingående i Statsföretagskoncernen kan få ersättning av staten för att fullgöra sådana speciella uppgifter som ägaren/staten begär, men som inte är företagsekonomiskt betingade.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga förslaget till lag om ändring i tulltaxan (1971:920),

dels att till Lån till AB Kabi på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1974/75 anvisa ett investeringsanslag av 8 250 000 kr.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

